

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060107

DOM
2020-01-27
Stockholm

Mål nr
M 935-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2018-12-28 i mål nr M 1806-18, se bilaga A

PARTER

Klagande

1. Länsstyrelsen i Södermanlands län
2. Naturskyddsföreningen Sörmland
3. Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund

Ombud för 3: C.L. och M.F.

Motpart

1. J.G.J.
2. G.P.

SAKEN

Föreläggande att söka tillstånd för brygganläggningar på fastigheten XX i Nyköpings kommun

Dok.Id 1546203

Postadress Box 2290 103 17 Stockholm	Besöksadress Birger Jarls Torg 16	Telefon 08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se	Telefax	Expeditionstid måndag – fredag 09:00–16:30
---	---	---	----------------	---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Länsstyrelsen i Södermanlands läns beslut den 12 oktober 2017, dnr 535-6356-2016, med föreläggande för J.G.J. att ansöka om tillstånd för vattenverksamhet för brygganläggningen på fastigheten XX. Ansökan om tillstånd ska ges in till mark- och miljödomstolen senast den 15 juni 2020.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Södermanlands län (länsstyrelsen) har yrkat i första hand att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och fastställa länsstyrelsens föreläggande. Länsstyrelsen har yrkat i andra hand att Mark- och miljööverdomstolen ska undanröja mark- och miljödomstolens dom och återförvisa målet dit för förnyad handläggning.

Naturskyddsföreningen Sörmland (naturskyddsföreningen) och **Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund** (sportfiskarna) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med upphävande av mark- och miljödomstolens dom, ska fastställa länsstyrelsens beslut.

J.G.J. och **G.P.** har fått tillfälle att yttra sig över överklagandena men inte avhörts.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen har anfört bland annat följande.

Hamnanläggningen har sedan J.G.J. och G.P. m.fl. förvärvade fastigheten 1999 kontinuerligt byggts ut utan anmälan till länsstyrelsen eller ansökan om tillstånd hos mark- och miljödomstolen. Såvitt länsstyrelsen kan bedöma har mark- och miljödomstolen endast beaktat den yta som bryggorna upptar. Länsstyrelsen anser att även de bommar som utgör en fast del av bryggorna, och den yta som dessa bommar upptar vid vattenytan samt vattenområdet innanför bommarna måste anses ingå i anläggningens yta. Med detta beräkningssätt uppgår småbåtshamnens yta till ca 3 275 m². Med anledning av motorbåtstrafikens negativa miljöpåverkan, hamnområdets ringa djup och lättgrumlande finsedimentbotten samt det ringa avståndet mellan bryggorna anser länsstyrelsen i detta fall att även ytan mellan de olika bryggornas bommar ska ingå i beräkningen av småbåtshamnens totala yta. Med detta beräkningssätt uppgår småbåtshamnens yta till ca 6 100 m². Oavsett beräkningssätt

uppgår ytan till över 3 000 m² vilket är den övre gränsen för vad som kan hanteras inom ramen för ett anmälningsförfarande enligt 19 § förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter. Småbåtshamnen/anläggningen utgör därmed en tillståndspliktig vattenverksamhet.

Den låga täckningsgraden av undervattensvegetationen, i synnerhet på dessa platser och i allmänhet i övrigt i Hornsviken, är en avgörande konsekvens av småbåtshamnen och dess båtrörelser. Av den utförda naturvärdesinventeringen (*Marina naturvärden i Nyköpings kommun 2013, Hornsviken-Ångaviken*, Litorals naturvårdskonsult samt Zostera, 16 feb. 2014) framgår tydligt att småbåtshamnen kan antas medföra en sådan betydande påverkan på allmänna och enskilda intressen att den även av detta skäl ska anses tillståndspliktig.

Naturskyddsföreningen har anfört bland annat följande.

Brygganläggningen är olaglig i sin helhet då den aldrig har tillståndsprövats i någon form under alla år som den har utvecklats. Det är inte tillåtligt enligt miljöbalken att låta en brygganläggning med 200 båtplatser och närmare 7 000 m² bottenyta växa fram utan tillståndsprövning för vattenverksamhet. Gränsen för tillståndsplikt går vid 3 000 m². Därutöver har Hornsviken betydande allmänna intressen i form av skyddsvärda vattenmiljöer.

Av verksamhetsutövarens redovisning framgår på sidan fyra att arbetet med bryggorna har utförts bland annat den 17 april 2015, dvs. under säsong då det är mindre lämpligt att utföra dylika arbeten i vatten. Efter mars månads utgång är det som regel olämpligt att utföra vattenverksamhet. Det framgår också av fotografierna vilken maskinell utrustning som används för arbetet med bryggorna. Riskerna för negativ påverkan på vattenmiljön är uppenbar.

Av ortofotona framgår också att det tillkommit en ”pir” i östra delen av bryggområdet samt en ”ö”. Sannolikt är piren och ön uppbyggda av massor från vattenverksamheten i området. Det framgår tydligt vid en jämförelse mellan ortofotona från olika årtal att det skett muddring i bryggområdet samt att strandlinjen bearbetats och en väg anlagts i

strandskyddsområdet. Samtliga dessa åtgärder tycks sakna prövning enligt miljöbalkens bestämmelser.

Sportfiskarna har anfört bland annat följande.

1975 bestod vattenområdet av en båtbygga, 1999 av tre båtbyggor och idag utgörs området av en marina om ca 200 båtplatser som upptar ett bottenområde om 7 000 m². Marinan har anlagts utan prövning enligt miljöbalkens bestämmelser.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Uppförande av anläggning i vattenområde utgör vattenverksamhet som enligt huvudregeln kräver tillstånd enligt miljöbalken. I den mån det är särskilt föreskrivet är det dock tillräckligt att verksamheten har anmälts. Detta framgår av 11 kap. 3 § 1 samt 9 och 9 a §§ miljöbalken. Genom förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet m.m. har det för vissa verksamheter föreskrivits anmälningsplikt i stället för tillståndsplikt. Det gäller bland annat uppförande av anläggning, fyllning eller pålning i ett annat vattenområde än vattendrag, om den bottenyta som verksamheten omfattar i vattenområdet uppgår till högst 3 000 m² (19 §).

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i länsstyrelsens bedömning att i vart fall de bommar som utgör en fast del av bryggorna och den yta som dessa bommar upptar vid vattenytan samt vattenområdet innanför måste anses ingå i anläggningens yta (jfr rättsfallet MÖD 2011:22). Liksom länsstyrelsen anser Mark- och miljööverdomstolen också att utredningen visar att den ytan överstiger 3 000 m². Brygganläggningen är alltså inte undantagen från tillståndsplikten.

Mark- och miljööverdomstolen bedömer vidare att den låga täckningsgraden av undervattensvegetationen på platsen är en konsekvens av brygganläggningen och dess båtrörelser och att verksamheten därför kan antas medföra en sådan påverkan på miljön att den även av detta skäl är tillståndspliktig.

Sammanfattningsvis bedömer således Mark- och miljööverdomstolen att brygganläggningen är en tillståndspliktig vattenverksamhet. Länsstyrelsen har därmed haft fog för sitt föreläggande och länsstyrelsens beslut att förelägga ska därför fastställas. Eftersom tiden för föreläggandets uppfyllande har löpt ut finns det skäl att flytta fram tiden för fullgörande till den 15 juni 2020.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv och Lars Olsson, tekniska rådet Mikael Schultz samt tf. hovrättsassessorn Erik Stålhammar, referent.

Föredragande har varit Julia Nyberg.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-12-28
meddelad i
Nacka

Mål nr M 1806-18

PARTER

Klagande

1. J.G.J.

2. G.P.

Motpart

Länsstyrelsen i Södermanlands län

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Södermanlands läns beslut den 12 oktober 2017 i ärende nr 535-6356-2016, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Föreläggande att söka tillstånd för brygganläggningar på fastigheten XX i Nyköpings kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen upphäver länsstyrelsens beslut.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Södermanlands län (länsstyrelsen) beslutade den 12 oktober 2017 att förelägga J.G.J. att, vid vite om 50 000 kr, senast den 2 maj 2018 hos mark- och miljödomstolen ansöka om tillstånd för vattenverksamhet för brygg-anläggningar på fastigheten XX i Nyköpings kommun.

J.G.J. och G.P. har överklagat länsstyrelsens beslut.

YRKANDEN M.M.

J.G.J. och **G.P.** har i ett gemensamt överklagande yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva länsstyrelsens beslut alternativt ge tillstånd till verksamheten.

Till stöd för sitt överklagande har de anfört i huvudsak följande.

Länsstyrelsen har i sitt föreläggande vänt sig till en av sex delägare till fastigheten XX. G.P. är i egenskap av fastighetsdelägare också klagoberättigad i målet även om han inte nämns uttryckligen i länsstyrelsens föreläggande.

Det är inte fråga om en sådan vattenverksamhet som kräver tillstånd enligt miljöbalken. Anledningen till länsstyrelsens ställningstagande synes vara att ”Länsstyrelsen blivit uppmärksammat på ut- och tillbyggnad av bryggor i småbåtshamnen vid Lappetorp”. Länsstyrelsens beslut innebär att en omfattande utredning ska genomföras och att en ansökan om vattenverksamhet ska göras hos mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt. Innebörden av länsstyrelsens beslut torde således vara att alla ägare av såväl gamla som nya bryggor med mer än fem båtplatser ska söka tillstånd om vattenverksamhet. Ett gigantiskt arbete väntar då såväl länsstyrelsen som mark- och miljödomstolen. Detta torde inte vara lagstiftarens avsikt.

XX köptes våren/sommaren 1999 av SKF personalförening i Katrineholm. Fastigheten var då en nergången och eftersatt semesterby som hade börjat byggas redan år 1946. I renoveringsarbetet ingick att renovera och byta ut bryggor som funnits sedan en lång tid tillbaka. Järnrör i mängd drogs upp ur botten. Bryggorna har sedan dess kontinuerligt renoverats och underhållits i den takt som dess skick krävt. Arbetet med att utveckla XX fortsatte även år 2004 med att ta fram en detaljplan för kommande byggnation av permanentbostäder. I arbetet med att ta fram detaljplanen var såväl Nyköpings kommun som länsstyrelsen involverade. Detta talar för att alla fakta fanns redan år 2004 när detaljplanen beslutades. Bryggorna fanns och godkändes av Nyköpings kommun och länsstyrelsen. Redan före detta följde man en gammal detaljplan där det klart framgick vilket område som får utgöras av hamnanläggning eller bryggor.

I den fördjupade översiktsplanen för Kusten Sjösa - Vålarö har frågan om den aktuella brygganläggningen varit med. Där anges bl.a. att nya bryggor och båtplatser i första hand ska samlokaliseras med befintliga bryggområden och att befintlig markanvändning för båtbyggor vid Lappetorp föreslås få utvecklas inom gränsen för gällande detaljplaner och genom ändrad disposition av gällande ändamål. Som underlag till den fördjupade översiktsplanen har en miljökonsekvensbeskrivning genomförts. Den visar att båtplatser/hamnanläggningar av miljöskäl bör utvecklas på befintliga platser, bl.a. Lappetorp. Länsstyrelsen har granskat den fördjupade översiktsplanen och hade då inga invändningar mot eller synpunkter på de bryggor som redan fanns då.

Länsstyrelsen har beretts möjlighet att yttra sig över överklagandet och har anfört i huvudsak följande. Länsstyrelsen vidhåller sitt tidigare ställningstagande att brygganläggningen behöver tillståndsprövas. J.G.J. och G.P., som övertog fastigheten 1999, hävdar att de fått alla de tillstånd som länsstyrelsen anser behövs enligt miljöbalken genom olika beslut och vägledningar. De olika dokument som åberopats kan dock inte jämföras med ett tillstånd för vattenverksamhet enligt miljöbalken. Att det aktuella området i detaljplanen markerats som ett område som tillåter vattenanvändning för småbåtshamn enligt

plan- och bygglagen (2010:900) innebär inte att åtgärden inte kan behöva tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken och befriar inte heller verksamhetsutövaren från att söka ett sådant tillstånd. Länsstyrelsen noterar vidare att kommunen i en skrivelse den 5 oktober 2010 har informerat J.G.J. och G.P. om detta.

J.G.J. och **G.P.** har beretts möjlighet att bemöta länsstyrelsens yttrande och har anfört i huvudsak följande. De har, som länsstyrelsen skriver i sitt yttrande, redovisat alla de handlingar, planer och beslut som de har kunskap om angående bryggor på XX. Länsstyrelsen har varit aktivt delaktiga i planer och beslut men tycker ändå inte att de fått alla formella handlingar. Om de har begått ett formellt fel borde länsstyrelsen kunna läsa in alla fakta som redovisats och ge dem ett tillstånd till vattenverksamhet.

På XX har det inte förekommit någon muddring. Deras vattenverksamhet består i att underhålla och reparera bryggor. Är det så att sådan verksamhet ska anmälas till länsstyrelsen kommer de självfallet att lämna in en sådan anmälan varje vår. Inverkan på allmänna eller enskilda intressen har minskat genom underhållet av bryggorna.

DOMSKÄL

G.P. har klagorätt

Ett föreläggande att vidta en viss åtgärd kan normalt sett endast överklagas av den som föreläggandet riktas mot. Av allmänna förvaltningsrättsliga principer följer emellertid att även annan än den som förbudet riktar sig mot kan ha klagorätt om förbudet påverkar dennes rättsliga ställning. Klagorätt har i praxis även tillerkänts den som har ett beaktansvärt intresse av att få de rättsliga förutsättningarna av ett beslut överprövade (se t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom den 21 december 2015 i mål nr M 8944-15).

G.P. är inte föremål för det nu överklagade föreläggandet. Liksom J.G.J. är han emellertid enligt egen uppgift en av de verksamhetsutövare som

utvecklat den aktuella bryggverksamheten samt delägare i den fastighet där brygganläggningen är belägen. Även om förbudet inte medför någon skyldighet för G.P. att utföra något kan följderna av beslutet komma att bli desamma som om ett föreläggande hade riktats direkt mot G.P. får därför anses ha ett beaktansvärt intresse av att få de rättsliga förutsättningarna av beslutet överprövade. Han har således haft rätt att överklaga länsstyrelsens beslut.

Bedömningen i sak

Rättsliga utgångspunkter

Enligt 11 kap. 9 § miljöbalken är huvudregeln att det krävs tillstånd för vattenverksamhet. I den mån det är särskilt föreskrivet är det dock enligt 11 kap. 9 a § samma balk tillräckligt att vattenverksamheten anmäls innan den påbörjas. Även om anmälningsplikt har föreskrivits får tillsynsmyndigheten enligt samma bestämmelse i vissa fall förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd. Reglerna om anmälningsplikt infördes eftersom tillståndsförfarandet för mindre vattenverksamheter upplevdes som onödigt betungande (prop. 2004/05:129 s. 69). I 19 § förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter m.m. (FVV) finns en uppräkningslista av anmälningspliktiga vattenverksamheter. Utgångspunkten är att de i 19 § FVV uppräknade verksamheterna typiskt sett utgör sådana mindre vattenverksamhet för vilka det kan anses vara tillräckligt med ett förenklat förfarande (se t.ex. MÖD 2011:22). Tillsynsmyndigheten ska dock enligt 23 § första stycket 2 b FVV förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd om det behövs med hänsyn till verksamhetens påverkan på miljön eller enskilda intressen (se även prop. 2004/05:129 s. 74 och Mark- och miljööverdomstolens dom den 24 november 2016 i mål M 2444-16).

I 26 kap. 9 § andra stycket miljöbalken anges att mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet inte får tillgripas.

Allmänt om prövningen

Inledningsvis kan mark- och miljödomstolen konstatera att det inte inom ramen för detta mål är möjligt att, så som J.G.J. och G.P. yrkat, meddela tillstånd för den aktuella vattenverksamheten. Mark- och miljödomstolens prövning är begränsad till att upphäva, ändra eller fastställa det överklagade beslutet.

Den aktuella brygganläggningen är en sådan anläggning som enligt nuvarande bestämmelser åtminstone omfattas av anmälningsplikt enligt 19 § FVV. Allmänt kan sägas att utgångspunkten därmed är att verksamhetsutövaren ska anmäla verksamheten innan den påbörjas. Efter ett anmälningsförfarande kan länsstyrelsen antingen besluta om förbud, utfärda föreläggande om att vidta försiktighetsmått eller ansöka om tillstånd alternativt underrätta anmälaren om att ärendet inte föranleder någon åtgärd från tillsynsmyndighetens sida (se 23 § FVV). Genom anmälningsförfarandet säkerställs att tillsynsmyndigheten får tillräckligt underlag för att kunna bedöma vilka eventuella åtgärder som behöver vidtas med anledning av verksamheten. Om länsstyrelsen bedömer att det behövs med hänsyn till verksamhetens påverkan på miljön eller enskilda intressen ska länsstyrelsen, som ovan nämnts, förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd.

En anmälan om vattenverksamhet kan inte göras i efterhand (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 25 november 2014 i mål 1755-14 och däri hänvisade avgöranden). Länsstyrelsen har därmed inte kunnat förelägga J.G.J. att inkomma med en anmälan av brygganläggningen i efterhand. Av nämnda dom från Mark- och miljööverdomstolen framgår att de alternativ som i så fall står till buds för länsstyrelsen är att antingen förelägga verksamhetsutövaren att söka tillstånd för brygganläggningen eller att ge in de uppgifter som en anmälan om vattenverksamhet avseende brygganläggningen skulle ha innehållit.

Länsstyrelsen har bedömt att brygganläggningen är av sådan omfattning att det funnits förutsättningar att förelägga J.G.J. att ansöka om tillstånd för anläggningen. Som skäl har länsstyrelsen bl.a. angett att det inte framkommit nya

omständigheter som motiverar en ändring av ställningstagandet som gjordes i föreläggandet från 2016 beträffande samma anläggning. I det beslutet anges som skäl för tillståndsplikt bl.a. följande:

I nuvarande fall förefaller brygganläggningen i sin helhet närmast utgöra en småbåtshamn. En småbåtshamn är under normala omständigheter en anläggning som enligt miljöbalkens bestämmelser är tillståndspliktig. Småbåtshamnen har varit i bruk under en längre tid och har successivt utvidgas under åren. Hamnområden medför negativa effekter genom flytbryggornas inverkan på vattenomsättningen, buller från småbåtar, påverkan från bränslen och båtbottnfärger samt propelleruddring av grunda bottnar. Enligt en inventering av marina naturvärden som har utförts på uppdrag av Nyköpings kommun är vattenområdet runt Lappetorp och Brannebol mycket värdefulla och klassas som naturvärdesobjekt av ”kommunalt intresse”. Inventeringens slutsats är bland annat att vegetations-samhället inom benämnda område är särskilt känsligt för ytterligare påverkan. Länsstyrelsen bedömer att det inte är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen berörs och undantaget enligt 11 kap. 12 § miljöbalken är således inte tillämpligt. Inte heller bedömer Länsstyrelsen att brygganläggningen ryms inom vad som kan hanteras som ett anmälningsförfarande. Konsekvensen av detta är att småbåtshamnen utgör en tillståndspliktig vattenverksamhet.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Mark- och miljödomstolen bedömer att brygganläggningen upptar en bottenyta om ungefär 500–700 kvadratmeter. Storleken i sig talar alltså för att det är fråga om en anmälningspliktig verksamhet. Det faktum att brygganläggningen används för ett större antal fritidsbåtar medför enligt domstolen inte heller att anläggningen av det skälet är tillståndspliktig.

När det gäller naturvärdena kring brygganläggningen kan konstateras att det av inventeringen beträffande naturvärden i området som länsstyrelsen hänvisat till (”Marina Naturvärden i Nyköpings kommun 2013”) framgår att Hornsviken, Ladkroken och Bergösundet (punkt 15) utgör en värdefull naturmiljö och att ett 41 hektar stort naturvärdesobjekt har avgränsats där. Det anges att den höga exploateringsgraden och den påtagligt påverkade undervattensvegetationen innebär en tydlig reduktion av naturvärdet. Utan påverkan hade området sannolikt klassats som regionalt värdefullt (klass 2) men bedöms nu vara av kommunalt värde för

naturvården (klass 3). När det gäller specifikt området kring den aktuella brygganläggningen har det särskilt markerats som ”fysiskt påverkat”. Det anges också att området söder om Lappetorps småbåtshamn har påtagligt lägre täckningsgrad av undervattensvegetation än förväntat samt att området är så stort och vegetationen så gles att det eventuellt borde utgå från naturvärdesobjektet. Vidare anges att det i området som helhet finns ett stort antal små bryggor och hamnanläggningar samt två större anläggningar för fritidsbåtar, och att det är rimligt att anta att bl.a. trafiken med motorbåtar utgör en påtaglig påverkansfaktor i området. Eftersom vegetationssamhället i dag är så glest är det enligt utredningen särskilt känsligt för ytterligare påverkan.

Mark- och miljödomstolen anser att det som framkommit om naturvärdena i området kring brygganläggningen och utredningen i övrigt inte ger stöd för att anläggningen kan antas medföra en sådan betydande påverkan på allmänna eller enskilda intressen att den för närvarande ska anses tillståndspliktig. Enligt domstolens mening bör det i detta fall i första hand övervägas om det finns förutsättningar att förelägga verksamhetsutövaren att ge in de uppgifter som en anmälan om vattenverksamhet avseende brygganläggningen skulle ha innehållit. Det har i detta läge därför varit alltför ingripande att vid vite förelägga J.G.J. att ansöka om tillstånd för vattenverksamheten. Länsstyrelsens beslut ska mot denna bakgrund upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (MMD-02)

Överklagande senast den 18 januari 2019. Prövningstillstånd krävs.

Emelie Norberg Kling

Jan-Olof Arvidsson

I domstolens avgörande har deltagit tingsfiskalen Emelie Norberg Kling, ordförande, och tekniska rådet Jan-Olof Arvidsson. Föredragande har varit tingsnotarien Jim Blomström.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.